

VEČERNI LIST

Posamezna številka 16 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 16 vin.

Vesnič o odnošajih med Italijo in Jugoslavijo.

LDU Belgrad, 26. septembra. Poslanik Vesnič je v »Matinu« priobčil nastopno izjavo o odnošajih med Italijo in našo kraljevino: Nam je bilo vedno za prijateljstvo z Italijo. Pripravljeni smo verovati, da goji Italija isto razpoloženje proti nam. Ako je ta vera osnovana, kakor upam, je treba, da se jadransko vprašanje reši na način, da ne ostane med nami in Italijo nikak spor, niti nikak površni nesporazum.

Wilson za samostojno Reko.

LDU Milan, 26. septembra. DKU Glasom »Corriere della Sera« je prejel Clemenceau od Wilsona noto, po kateri zahteva, da se zopet uveljavi prejšnji predlog italijanske mirovne delegacije, da naj tvori Reka samostojno državo brez ljudskega glasovanja. Wilsonov predlog bodo

Da se doseže taka rešitev, vidimo samo en način, da se Italija kot velika sredozemska morska sila in brez dvoma absolutni gospodar jadranskega morja odreče nameri, razširiti svojo suvereniteto na katerokoli točko naše obale. Ako pa ona trdovratno ostaja pri tem, da zapiči svojo italijansko zastavo na katerikoli točki našega teritorija, bi to samo izzvalo incidente, ki bi bili proti interesom obeh dežel.

predložili italijanski zbornici. Ministrski predsednik Giolitti je prejel od Turati pismo, kjer izjavlja Turati, da ni naklonjen pustolovščinam, ki si jih vedno izmišljuje vojaška hegemonija. Je pristaš odkritih mednarodnih dogovorov.

D'Annunzio hoče „osvoboditi“ vso Dalmacijo.

LDU Lugano, 26. septembra. (DKU) Kakor poroča »Secolo« iz Pariza, so angleški, posebno pa francoski krogi v skrbeh, da ne bi se dala zavesti Srbija v nevarne korake. D'Annunzio je izdal goreč

manifest Dalmatincem, v katerem obljublja osvoboditev Dalmacije do Kotora. Njegova vojska pazi na zahod, da zabrani, da ne bi bili sinovi odrezani od živega materinega telesa.

Manifestacije proti italijanski vladi.

LDU Curih, 26. septembra. (Dun. KU) Informacijsko poročilo iz Lugana pravi: V Milanu in Turinu so se v ponedeljek in torek nadaljevale manifestacije proti vladi. Cestna železnica v Milanu od torka dalje ne vozi. Direktno poročevanje iz Italije je od včeraj popolnoma prekinjeno.

Wilson za zvezo narodov.

LDU Amsterdam, 25. sept. (Dun. KU). Posebni poročevalec lista »Washington Post« poroča, da je Wilson odločen, ponesti boj za zvezo narodov v prihodnje volilno kampanjo, ako bi zveze sedaj ne mogel izvajati.

Wilson in ratifikacija pogodbe.

LDU Washington, 26. septembra. DKU (Brezlično.) Kakor se glasi poročilo, došlo iz Wilsonove okolice, je predsednik izjavil, da bo raje popolnoma umaknil mirovno pogodbo iz senata, kakor pa da bi dovolil, da bi senat odzvel pogodbi vso učinkovitost s pridržki, ki ogrožajo življenjsko možnost pogodbe. Wilson ne čaka na ratifikacijo pogodbe, temveč bo storil omenjeni korak, še preden bodo mirovni instrumenti popolnoma razkosali in popačili. Wilson hoče sam presojati, ali in kako je pogodba možna življenja, preden ga bo umaknil iz senata. Posvetoval se bo z zaveznicami in pridruženimi državami, ali naj se sestavi nova pogodba oziroma ali naj se store drugi koraki.

Preskrba Avstrije.

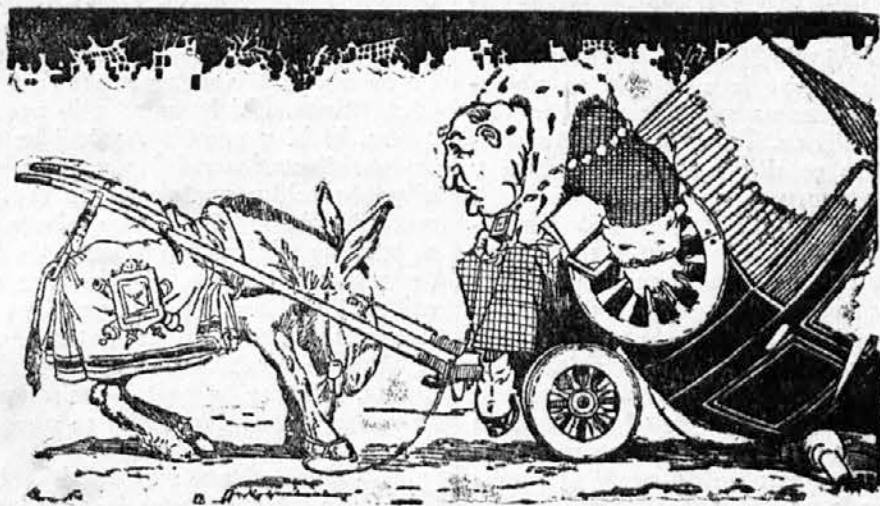
LDU Dunaj, 26. septembra. (Dun. KU) »Neues 8 Uhr Abendblatt« poroča: Danes in prihodnje dni bo v državnem uradu za prehrano posvetovalje, da se ugotovi program prehrane za jesen in zimo. Dosedanja kvota za moko in kruh je vsekakor za gotovljena do srede oktobra, za poznejše mesece pa si je vlada zagotovila velike zaloge iz Argentine in Jugoslavije, glede katerih je odprto samo še vprašanje plačila in prevoza. Vsi inozemski dobavitelji zahtevajo plačilo v dobri inozemski valuti. Jugoslavlani niti nočejo svoje lastne valute, ki ji ne zaupajo, tuzemski prodajalci pa se zadovoljujejo z izdatno zvišanim plačilom v kronah.

LDU Dunaj, 26. septembra. (DKU) »Neues Wiener Journal« javlja: Kakor se uradno poroča iz Prage, je češka vlada izjavila, da je pripravljena, da za Dunaj takoj zbira dobavo premoga. Nato je državni tajnik v soglasju s podžupanom Emerlingom državnemu uradu za javna dela naročil telefonično iz Prage, da v ponedeljek zjutraj zopet začne voziti cestna železnica.

Strankarsko gibanje na Ogrskem.

LDU Budimpešta, 26. sept. (Dun. KU) OKU javlja: Disidenti neodvisne stranke in stranke 48-ih (Lovaszyjeva stranka) so sklenili, da hočejo na vsak način in z največjo energijo uveljavljati staro narodnostno smer 48-ih in neodvisne stranke proti poizkusom, s katerim se hoče ti dve stranki spraviti v zvezo z mednarodno smerjo. Dalje so sklenili, da bodo izstop iz stranke tudi formalno prijavili in ustanovili narodno in neodvisno stranko.

Širite »Večerni list«!

INOZEMSKI HUMOR.

Naša slika nam predstavlja mirovni voz zveze narodov, ki ga vozi osel po raskovo, za kočijaža pa je tajen diplomat. Če

pomislimo, da je slika resnična, se ne smemo čuditi, da smo po skoraj enem letu mirovnih pogajanj tako daleč prišli.

Imperializem Italije si zlomi vrat.

Reški dogodki so nevarno razgibali politično ozračje. Predno je še padla v nesrečnem Parizu odločitev glede naših meja na jugoslovanskem Primorju, predno so se okosteneli diplomati okrog zelene mize mogli zediniti, kaj storiti s hrvatsko Reko, je blazni vodja poblaznega laškega imperijalizma z vojaštvom italijanske vojske zasedel Reko ter jo proglasil za italijansko. S tem je bil na našem jugu in zapadu ustvarjen nov položaj.

Dezertirji vojske laškega kralja, nahujskani od znanega pustolovca D'Annunzia, so prekrizali načrte ostarelih ljudi, ki so si domišljevali, da vodijo usodo sveta iz Pariza. Arditi in dezertirji s političnim blaznežem na čelu so na en mah prevrnili celo pariško konferenco ter na Reki proglasili svojo voljo. In tista peščica starcev v Parizu, pred katero trepetajo še danes vsi narodi sveta, nima sedaj moči, da bi proti arditom in banditom uveljavila svojo voljo. Njihova avtoriteta je poražena.

Italija je sicer dobila od pariških diplomatskih prosjakov nalog, naj napravi na Reki red. Toda s čim? Vojaštvo, ki ga italijanska vlada pošilja na Reko zoper nacionalistične upornike, se pridružuje D'Annunziu in njegovim arditom. Svet modrih v Parizu pa si ne ve sveta.

Edini Wilson — kakor poročajo sinočnje vesti — je ostal trden in ne odneha od svojih zahtev. Poročilo pravi, da Wilson noče ničesar vedeti o tem, da bi Reka postala italijanska in da bi ladjedelnice in pristanišče prišle pod mednarodno upravo, marveč odločno zahteva, da italijanska vlada D'Annunzia prežene z Reke ter tam napravi red. Wilson grozi Italiji z blokado, ako se njegove zahteve ne izpolnijo. S tem ameriškim sredstvom bi bila Italija smrtno zadeta. Zato je razumljivo, če se angleški in francoski kapitalizem brani tega sredstva, ker se bojita za posojene milijarde.

Medtem pa se vladni krogi v Italiji pričenjajo zavedati resnosti položaja, v katerega je v Italijo zavedel lastni sveti imperijalizem. Sklicali so naj posvet kronski svet pod kraljevim predsedstvom. Toda gibanje sproženo od nacionalistov in imperijalistov raste v Italiji ko hudournik. Glasilo republikanskih nacionalistov »Popolo d'Italia« zasmehuje člane kronskega sveta in jih nazivlje »stare šeme, bandite, kanalje«, ki jih je treba obesiti na prvo svetilko. Dalje pravijo: Revolucija nacionalistov se je začela na Reki in se bo končala na Reki. — D'Annunzio sam je izdal na italijanske vojske proglas, naj poslušajo le disciplino domovine in naj v masah dezertirajo — k njemu.

Jasno je, da so to znaki nacionalistične revolucije. Toda pri vseh revolucijah zgodovine se je skoro uresničilo, da jih ni dokončal, kdor jih je začel. Imejmo pred očmi le začetek ruske revolucije, ki je izbruhnila iz zgolj nacionalističnih nagibov. Bila je naperjena proti carju, češ, ker je premalo odločno vodil vojsko proti Nemčiji, s katero je hotel skleniti celo poseben mir. Car je padel, padla prva revo-

lucijska vlada, za njo druga, vedno bolj na levo je šla smer, dokler se razvoj ni ustavil pri Ljenu. In za ta razvoj je bilo treba komaj dobe enega leta.

Ni li podoba današnje Italije nekoliko slična podobi Rusije? Radikalni socializem tam je že začel proglašati diktaturo proletariata, socialistični »Avanti« se pridružuje agitaciji za revolucijo ter pozivlje vojske, naj postrele oficirje.

Nevarno igro je započel laški imperijalizem. Sad krivice in sile zori, zdi se nam, da počasi, a zori z gotovostjo, ki ne pozna ovir, ne kompromisov, ne pomislekov. V tej usodni dobi je naša stvar, da ohranimo trde živce in hladne preudarek. Naj se hitro ali počasi bliža velika ura, ko si laški imperijalizem zlomi svoj tilnik, enega ne smemo pozabiti nikdar, da smo dolžni svojemu ljudstvu in svojemu potomstvu, z vso vmo graditi trdne gospodarske in socialne temelje v tej svoji svobodni državi. Le to je trajno in le to nam zagotavlja trajno in svobodno življenje.

Pogajanja za novo vlado.

LDU Belgrad, 26. sept. O vladni krizi piše »Politika«: Včeraj so se pričela ponovna pogajanja za sestavo nove vlade, dva tedna po ostavki kabineta g. Davidoviča. Danes se bodo ta pogajanja nadaljevala in je verjetno, da bo kriza v ponedeljek rešena, bodisi s sestavo koncentracijske ali izven strankarske vlade. Dosedanji ministrski predsednik Davidovič, ki si je opomogel od bolezni, je bil včeraj pri regentu Aleksandru, ki ga je prosil, naj vpliva na strankarske skupine v parlamentu, da bi čimprej došlo do sporazuma, ker drugače ni več možno vladi, da upravlja po ostavki toliko tekočih državnih poslov. — Predsednik narodnega predstavništva dr. Draža Pavlovič se je včeraj posvetoval s Pašičem. Za tem je nadaljeval posvetovalja z dr. Korošcem in načelnikom Narodnega kluba dr. Laginjo. Pašič je povdarjal potrebo pomirljivosti in sloge med strankami v sedanjih opasnih trenutkih, t. j. da sta za koncentracijski kabinet in da se demokrati morajo sporazumeti z radikali, ker je radi nesoglasja med tema strankama nastala kriza. Sinoči ob 18. je bil dr. Pavlovič pri Ljubi Davidoviču, dr. Draškoviču in Pribečeviću. Izgleda, da se demokrati še ne morejo odločiti da bi bili skupno s predstavniki Narodnega in Jugoslovanskega kluba v vladi. Socialisti, ki so v vladi, ne pristajajo, kakor znano, nikakor na to, da bi bili skupaj s konservativnimi strankami. Radikalci zahtevajo, da se stori koncentracijski kabinet vseh strank, Radikalci bi želeli, da novo vlado sestavi Protič, ker Pašič ne želi sprejeti takega mandata. Včeraj je posetil Pašič poslance raznih strankarskih klubov. Najprej je bil pri Jugoslovanskem klubu, nato pri Narodnem klubu in radikalnih disidentih. — Dr. Trumbić in dr. Smolaka sta se včeraj posvetovala z raznimi uglednimi zastopniki strankarskih skupin in nasvetovala k pomirljivosti in popustljivosti. Ne vidi se še, ali bo moglo priti do sporazuma med radikali in demokratsko zajednico.

LDU Belgrad, 26. sept. Radikalci in Narodni klub so imeli danes dopolne sejo, na kateri so razpravljali o notranjem položaju. Dosedaj se gledi rešitve notranje krize ni ukrenil niti eden dalekosežnejši korak. V vseh krogih prevladuje mnenje, da se bo kriza v najkrajšem času rešila. V poučenih krogih se danes širijo glasovi, da bo predsednik dr. Draža Pavlovič dobil mandat za izvedbo pogajanj s parlamentarnimi krogi. Obenem se širijo vesti, da se bo sestava vlade poverila demokratski zajednici in da bo kot bodoči ministrski predsenik designiran dr. Pavlovič.

LDU Belgra, 26. sept. Dr. Smolaka je pričel z živahno akcijo pogajanj s strankami. Postavil si je za nalogu, da napravi pot nujnemu sporazumu med Narodnim klubom in demokratsko zajednico. Danes je imel ponovna posvetovanja z Narodnim klubom, ki so trajala dalje časa.

LDU Belgrad, 26. sept. Držanje naših mirovni delegatov je z ozirom na notranjo krizo popolnoma nevtralnno. Včeraj na večer je posetil dr. Trumbića minister Pribevič, ki je ostal pri njem dalje časa v važnem razgovoru.

LDU Belgrad, 26. septembra. »Samouprava« doznava, da ima izgleda g. Pribevič, da mu bo poverjen mandat za sestavo nove vlade. »Samouprava« pravi: Mi smo s svoje strani mnenja, da bi bilo treba Pribeviču poveriti mandat za primer, da se da komu iz demokratske zajednice, ker vodi v njej najjačšo skupino Pribevič in bi se moralo z ozirom na številno razmerje v bloku naših demokratov poveriti sestava nove vlade najbolj avtoritativni osebnosti.

LDU Belgrad, 26. septembra. Jutri se bo vršil v Belgradu shod takozvanih neodvisnih ljudi, ki nameravajo osnovati novo jugoslovansko stranko. Za ta shod so bili izdani lepaki, ki so podpisani od odbora za osnivanje jugoslovanske stranke.

Politične novice.

† Papežev konzistorij. Kakor poroča »Abend«, se govori v vatikanskih krogih, da bo papež meseca decembra sklical konzistorij in imenoval nove kardinale.

† Protest češko-moravskih škofov. Olomuški nadškof kardinal Skrbensky je v imenu češkomoravskih škofov poslal predsedniku Masaryku spomenico, v kateri se poteza za pravico katoliške cerkve, da vodi verski pouk na šolah in ugovarja proti nesposobnim učiteljskim močem. Dalje se episkopat zavaruje proti odpravi verskega pouka iz šol, proti zaplembi cerkvenega premoženja in raznim drugim proticerkvenim odredbam.

† Za volitve v konstituanto. Predsednik narodnega predstavnštva je odredil, da se iz vseh parlamentarnih krogov sestavi imenik parlamentarnih sekcij, da bi se mogla izvršiti volitev članov za odbor, ki bi naj proučil načrt za volitve. Ta odbor bi se izvolil v prvi prihodnji seji parlamenta.

† Trgovska pogodba z Avstrijo ukinjena. V parlamentarnih krogih se trdi, da bo novo sklenjena trgovska pogodba z Avstrijo ukinjena, ker je nemogoče, da se izvrši.

† Albanski upor proti Italijanom. Iz Skadra poročajo, da se je začelo med Miriditi močno gibanje proti Italijanom. Razen manjših napadov na italijanske trene na potu Ljes-Oroš v Zadrini, je večja vstajška četa v vasi Kačina napadla oddelek italijanske vojske na maršu. Po kratki borbi so se Italijani razbegnili in pustili tri mrtve. Istočasno so vstajši napadli italijanski tabor pri Orošu, razgnali vojaštvo in uplenili 400 ovac in 40 goved.

† Clemenceau utrujen. Razpravljajoč o Clemenceaujevem govoru v zbornici, opozarjajo listi skoro brez izjeme na veliko delo, ki ga je ministrski predsednik izvršil tekom zadnjih dveh let, tako da naravno vsled njegove visoke starosti niso mogli izostati znaki utrujenosti. Glede vsebine njegovega govora pravi »Humanite«: Njegov govor končno veljavno brani socializem ratificirati mirovno pogodbo.

Dnevne novice.

— Poziv vsem beguncem! V smislu sklepa začasnega odbora za zasedeno ozemlje v Ljubljani ter tabora beguncev v Ptuj, se vrši 5. oktobra v Ljubljani veliko zborovanje vseh beguncev, na katerem se bo razpravljalo o vseh vprašanjih, ki se tičejo beguncev iz po Italijanih zasedenega ozemlja, političnih in nepolitičnih. Na tem zborovanju se bo tudi položil temelj samostojni organizaciji. — Že danes opozarjamo na to zborovanje vse begunce, pa tudi naše zastopnike. Podrobna navodila se bodo sporočila pravočasno. — Začasni odbor za zasedeno ozemlje.

— Prestolonaslednikovo potovanje v Zagreb in Ljubljano je začasno odgodeno, dokler se ne reši ministrska kriza.

— Zborovanje inženirjev. Danes se je sestala glavna skupščina inženirjev in arhitektov kraljestva SHS. Ob tej priliki se bo izvršilo ujedinjenje vseh pokrajinskih društev v enotno združenje inženirjev in arhitektov kraljestva SHS.

— Črnogorski dobrovoljci. V Črni gori se je ustanovil nov pešpolk samih dobrovoljcev in obveznikov bivše črnogorske vojske.

— Prav času primerno — ali kaj? »Josef Brandl, Orgelbau-Anstalt, Marburg a. D.« razpošilja zdaj cerkvenim predstojništvom nadomestek za pisčalke, ki jih je bivša Avstrija pobrala iz orgel v naših cerkvah. A ta mož, privrancen iz blaženega rajha, ki je leta in leta živel izključno od slovenskega cerkvenega denarja, ki je med vojno na našo škodo obogatel, pri odvzemanju pisčalk postopal prav po avstrijsko oholo, se drzne sedaj, ko obstoji Jugoslavija malone že eno leto, pisati na slovenske vozne liste povsem nemške naslove! To se nam zdi vendar preveč po nemško »gemütlich«. Kaj bi se zgodilo recimo Slovencu, ki bi v nemški Avstriji hotel rabiti slovenskih naslovov? Možu, ki je užival in uživa še toliko protekcije od lav. ordinarijate, živi in bogati od slovenskega denarja, se torej še zdaj ne zdi vredno, da bi najel, če je sam nezmožen, vsaj kakega slov. invalida, da bi mu izpolnil pravilno slovenske vozne liste! In če potem železniški uslužbenec doda še svojo opazko »Ein Collo«, je stvar še bolj — zabeljena! Onstran mej pa strašijo, kako so ubogi Nemci v Jugoslaviji — preganjani!

— Boljševizem med dijaki. Srednješolski dijaki v Osijeku so izdali »Savremeni dijački almanah«, ne da bi ga bili podvrgli cenzuri šolske oblasti. Spisi v almanahu so polni prevratnih idej, vsled česar je bil dijak IV. razreda trgovske akademije v Osijeku Dirnbach izključen iz vseh srednjih šol v državi SHS, dijak Molnar in Blažević pa iz vseh osjeških srednjih šol.

— Premogovnik »Vlaško polje« v Srbiji želi prevzeti in izkoriščati belgrajska mestna občina, ki se je v to svrhu obrnila na notranje ministrstvo.

Ljubljanske novice.

lj Odhod Orlov v Dobro vas. Orli, ki se udeležijo tabora v Dobro vas, so odkorakali krog desete ure predpoldnem na kolodvor. Na čelu je korakala višnjegorska orlovska godba, njej je sledilo predsedstvo Orlovske Zveze. Potem so korakale Orlice, kakih petdeset po številu, za njimi je šla selška orlovska godba, nato čete Orlov (krog 200). V sprevedu so bile tudi tri zastave. Na čelu Orlov je jezdil br. Kržan. Odhod Orlov je vzbudil zanimanje po celi Ljubljani. Ob straneh ceste so stale nebrojne množice, ki so Orle pozdravljale. Na kolodvoru sta igrali višnjegorska in selška godba. Množica jih je spremila prav na peron. Med živijo klici, godbo in trobentanjem se je odpeljal krog pol 12. ves z zelenjem ter z Orli in Orlicami napolnjen vlak. Odhod je bil prva večja Orlovska manifestacija za svojo idejo v središču Slovenije.

lj Iz gledališko pisarne. Ker je bilo dramsko gledališče zaradi smrti gospoda I. Borštnika tri dni zaprto, veljajo vstopnice, kupljene za predstavu pretečene torka, za predstavu v ponedeljek, dne 29. t. m., vstopnice, kupljene za predstavu pretečene srede, veljajo za predstavu v četrtek, dne 2. oktobra.

lj Vaja Orkestralnega društva Glasbene Matice se vrši v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 20. uri. Polnoštevilo! Za odbor: dr. Karlin.

lj Podpredsednik deželne vlade za Slovenijo g. dr. Žerjav je obolel in začasno ne uraduje. Vsled tega odpade pri njem vsak sprejem strank, bodisi v uradu, kakor tudi na zasebnem stanovanju.

lj Pri poštini uradih Ljubljana 3, 4, 5 in 6 se za čas od 15. oktobra 1919 do 31. marca 1920 v svrhu štedenja z razsvetljavo in kurivom določajo uradne ure ob delavnikih za čas od 8.—14. ure.

lj Občinski drobiž v Ljubljani. V torek popoldne ob 5. uri ima občinski svet izredno sejo. Na dnevnem redu je tudi poročilo finančnega odseka o županovem dopisu glede uvedbe občinskega drobiža v Ljubljani.

lj Pričetek šolskega leta 1919/20 na mestnih otroških vrtcih. Na mestnih otroških vrtcih na Zaloški cesti št. 1 in v Cerkevni ulici št. 21 se prične šolsko leto 1919/20 v sredo, dne 1. oktobra 1919. Vpisovanje se pa vrši v torek, dne 30. septembra 1919 od devetih do dvanajstih popoldne v šolskih prostorih.

lj Nogometna tekma »Ilirija«: »Slovan«, Š. K. »Concordia« se je za 27. in 28. t. m. napovedani tekmi odpovedal. Vsled tega se vrši v nedeljo 28. t. m. tekma med domačima rivaloma »Ilirijo« in »Slovanom«. »Slovan« je proti karlovški »Olimpiji« dne 14. t. m. pokazal tako dobro formo, da ga bo morala »Ilirija« upoštevati kot resnega nasprotnika. Poleg tega je »Slovan« svoje I. moštvo medtem še ojačil z nekaterimi novimi igralci. — Športni

prostor je z novo veliko tribuno zopet mnogo pridobil. Publika bo imela z nje na tekmo neprimerno boljši pregled kot iz katerihkoli drugih prostorov. — Pričetek tekme ob 16. uri, blagajna se odpre ob 15. uri. Vstopnina: sedeži na tribuni K 6, stojišča na tribuni K 4, drugi sedeži K 4, stojišča K 2.

Izpred porote.

Peronski tat.

Franc Gollovitsch iz Fürstenfelda je v družbi nekega tovariša vzel dami kovčeg s perilom in drugimi vrednostmi. V noči od 11. na 12. sept. t. l. je čakala na peronu gl. kolodvora v Ljubljani Karolina Marija Jellersich na vlak proti Trstu. Sedla je na klop, kjer sta bila že dva možka in se podala z njima v pogovor. Ko je šla k blagajni po vozni listek, je prosila gospoda, naj pazi na njen kovčeg. Vrnivša se ni dobila ne kovčega ne tujih varuhov; vso zadevo je naznanila policiji, ki je zjutraj aretirala Gollovitscha, ko jo je mislil popihati proti Mariboru. Obdolženec dejanje priznava, ne ve pa povedati imena sotovariša. Z ukradenim kovčegom sta krenila preko tirov za kurilnico, kjer sta pregledala njegovo vsebino. Njegov tovariš, ki je šel na kolodvor opazovati situacijo, je ob njegovi aretaciji pobežnil. Gollovitsch se pa zagovarja pred deželnim porotnim sodiščem v Ljubljani.

Pri današnji razpravi, kateri je predsedoval sodni nadsvetnik Vedernjak, je bil Gollovitsch obsojen na 3 mesece težke ječe. Obtožbo je zastopal drž. pravnik dr. Modic, obtoženca je zagovarjal dr. Adlešič.

Umor v Mostah.

Svetozar Janjič iz Banjaluke v Bosni je dne 12. februarja 1919 zvečer, v Mostah pri Ljubljani, zaklal in oropal Tomo Mačuro, za kar se mora zagovarjati pred tukajšnjim sodiščem. V imenovanju noči so našli v Mostah umorjenega Tomo Mačuro iz Bistrice v Bosni; zaboden je bil z nožem v levo stran, vsled česar je izkrevavel. Pri njem so našli vozni listek za vožnjo iz Zagreba v Ljubljano in ključ iz prenočišča Orehek. Policija je dognala, da je Mačura 12. februarja popoldne s tujcem, ki se je izdal za Milana Milakoviča, zapustil gostilno; zvečer se je Milakovič vrnil sam; zato je sum padel nanj in policija ga je aretirala. Pri njem so našli nož, na najširšem kraju 1,8 cm širok, s katerim je obdolženec zadal Mačuro smrtni sunek. Janjič, ki se je izdal pod napačnim imenom Milana Milakoviča ter se posluževal na to ime glaseče se propustnice, izdane od občinskega glavarstva v Okučanih, dejanje odločno taj. Priznava pač, da se je pripeljal skupno z Mačuro iz Zagreba, da sta skupno stanovala pri Orehku, ni pa bil oni usodni večer z Mačuro skupaj. Nasprotno priča priči natakara in sobarica pri Orehku, da je Janjič skupno z Mačuro odšel okrog 5. ure popoldne, a se zvečer okrog 8. ure vrnil Janjič sam. Priči Novak Jože in Ivan Urbanec izpovedujeta, da sta kritični večer okrog 7. ure slišala v smeri od Ljubljane neko kričanje in hkrati videla dva človeka teči proti Mostam. Pri Potokarjevem kololetu sta se tujca ruvala, kričanje se je ponovilo; ko sta hotela priti na pomoč, je eden, bil je po hoji in velikosti podoben obdolžencu, zbežal proti Ljubljani. Janjič odločno taj, da bi bil storil hudodelstvo.

Razpravi predseduje sodni nadsvetnik Vedernjak, votanta sta dvorni svetnik Andolšek in

nadsvetnik Einspieler, zapisnikar dr. Mirko Božić, obtožbo zastopa drž. pravnik dr. Modic, zagovarja pa dr. Smole. Povabljenih je cela vrsta prič, med njimi nekaj Turkov. Obtoženec se krepko zagovarja in z vsjo odločnostjo taj.

Ob zaključku lista se obravnava še nadaljuje.

Smrtna obsodba v Mariboru.

LDU Maribor, 26. septembra. V današnji porotni razpravi, ki je bila določena za dva dni, je bil Tomaž Pretnar po soglasnem porotniškem krivdoreku spoznan krivim zavratnega roparskega umora, ki ga je izvršil ponoči od 7. na 8. novembra preteklega leta na 70-letni Uršuli Kresnik v Mariboru, v Perkovi ulici št. 18. Obtoženec, ki je bil že 26 krat radi tatvine in vlačugarstva predkaznovan, je prišel šele 5. novembra iz grškega zapora k svojemu topničarskemu polku v Maribor. Dne 7. novembra zvečer je prosil prenočišča pri omenjeni Uršuli Kresnik, ki je dajala prenočišča v najem. Isti večer je prišla h Kresnikovi tudi 20-letna Frančiška Trebos na obisk, ter je končno tudi prenočila pri njej. Ponoči je Pretnar vstal, šel v kuhinjo ter ondi spečo Kresnikovo udaril nekolikokrat po glavi, potem ji pa z nožem prerezal vrat. Nato ji je pobral ves denar, kolikor ga je mogel najti. Starka je bila takoj mrtva. Potem je hotel umoriti in oropati tudi spečo Frančiško Trebos, toda deklica je kljub zadanim poškodbam ostala pri življenju. Še isto noč je Pretnar v topničarski vojašnici ukradel šest sedelskih torbic ter jih naslednji dan prodal. — Obtožba se je vsled tega glasila na zavratni roparski umor, poizkušeni zavratni roparski umor in tatvino. Pretnar je bil obsojen na smrt. Pri razpravi, pri kateri je nastopila kot glavna priča proti obtožencu Frančiška Trebos, in pri kateri je Pretnar neumorno tudi še po obsodbi zagovarjal svojo nedolžnost, se je izkazalo, da je Pretnar isto noč ukradel omenjene sedelske torbice samo zato, da bi mogel na ta način dokazati, da to noč sploh ni bil pri Kresnikovi, marveč v topničarski vojašnici Frančiška Trebos, kateri so naslednji dan po zločinu v bolnici potom operacije rešili življenje, je v njem takoj spoznala onega, ki jo je hotel umoriti.

Razne novice.

r Naraven razvoj cen imajo v Švici, kjer glasom neke zanesljive statistike cene od mesca januarja do junija rastejo, od junija dalje pa padajo. Zlasti velja to za mast, olje, koruzo, jajca in meso. V januarju in juliju so cene približno enake, avgust in september sta najcenejša. To je naravno; novi pridelek je tedaj na vrhuncu svoje obilnosti. Pri nas — dasi smo poljedelska država — tega naravnega razvoja cen ne poznamo. Pri nas cene vedno samo rastejo.

r Davek na alkohol v Srbiji. Uprava državnih monopolov v Belgradu je določila za področje bivše kraljevine Srbije za prodajo alkohola naslednje monopolne pristojbine: Za vsak hektoliter in alkoholno stopnjo alkoholnih pijač se plača 10 dinarjev v srebru; za čist špirit iz državnih skladišč se plača 13 dinarjev za hektoliter in stopnjo, denaturiran špirit se prodaja po 3 dinarje v srebru za liter.

Voltaire.

Njegovo življenje in konec.

(Dalje.)

Znano je prijateljsko razmerje, ki je vezalo Voltairea z Friderikom Velikim, pruskim kraljem (1740—1786). Že ko je bil Friderik še prestolonaslednik sta si dopisovala. Imenoval ga je prvega moža celega stoletja, ki je več vreden ko ves narod; tudi je trdil, da mu je več ležalo na priznanju Voltaireovim, ko pa na priznanju polovice vsega človeštva. Leta 1750. je vendar pruski kralj preprosil Voltairea, da se je nastanil pri njem v potsdamskem stanovanju. Ko je Voltaire dospel v Potsdam, mu je šel kralj do voza nasproti in ga je pri sprejemu prav presrčno objel. Voltaire je dobil svoje sobe pod kraljevimi sobanami; obenem je bilo to stanovanje prosto, poleg tega mu je dal tudi prosto hrano (če smemo imenovati tako pojedine na kraljevih dvorih) in 20.000 frankov letne plače. Odlikoval ga je tudi z zaslužnim križcem in komorniškim ključem in mu dal na razpolago dvorno kočijo. V gotovih urah je moral odslej Voltaire prebirati s kraljem njegove spise. Premeten dvornik je hvalil vse; kar pa mu ni bilo všeč, to je molče črkal. Toda le eno samo leto je trajala ta prijateljska zveza. Ničemerni Francoz ni mogel trpeti, da bi bil še kdo drugi deležen kraljeve milosti in je zato razžalil pri večernih zabavah zdaj enega, zdaj drugega in tako kruto, da je kralj kmalu spoznal, da Voltaire nima tistega vzvišenega mišljenja, ki ga je hlinil v svojih spisih. Nekoč je javno osmešil v nekem zabavljivem spisu predsednika berlinske akademije in je brez ovinkov povedal, da mora dan za dnem prati umazano perilo kralja Friderika (to se pravi popravljati njegove spise).

Friderik je bil razsrjen in je hinavskemu prijatelju zopet vzel komorni ključ in zaslužni križec. Sicer sta se še enkrat spravila; zakaj kralj se je bal ostrega peresa tega Francoza bolj ko orožja svojih sovražnikov. Toda domišljavi Voltaire se je tudi čutil užaljenega in je prosil dovoljenja, da sme obiskati kopališče, odkoder pa se ni mislil več povrniti. Ko je odpotoval je še izmaknil

kralju zbirko pesmi. Komaj da je kralj opazil izgubo, že je pustil zasledovati tatu in res so ga prijeli v Frankofortu ob Meni.

Vozil ga je v zaprti vozu toliko časa s seboj, dokler ni dobil nazaj pesmi, ki so bile skrite v Lipskem. V Bielefeldu, — tako se pripoveduje, — so hoteli ljudje vedeti, kaj ima kralj v zaprti vozu in odgovoril jim je: »Opico iz vrste morskih mačk.« (Voltaire je imel namreč grozno grd obraz. O njegovi postavi pravi Mercier: »Neskončno veliko slik imamo o Voltaireu. Vse so si podobne. Po mojem mnenju pa ni med njimi nobene, ki bi bila v resnici podobna človeku; v svojih potezih je bil popolnoma podoben velikim opicam.«) Voltaire se je maščeval in izdal spis o zasebnem življenju Friderika II. obstoječ deloma iz resnic, deloma iz laži.

V februarju leta 1778. je obiskal štiriinosemdesetletni »ferneyski patriarh« v prvič zopet Pariz. Ko se je peljal v gledališče, da bi se udeležil slavlja svojega rojstnika, so šli nekateri v neumni prenapetosti tako daleč, da so poljubljali konje, ki so ga vozili. Celo stare ženske in Savojardi, katerim je opojnost tega dne zmešala glave, so hoteli, da mu izkažejo svoje spoštovanje. Tudi prostozidarska loža »des neuf soeurs« (devetih sester), kateri je predsedoval znani Lalande, je poslala k njemu deputacijo in si je šela v čast, da je podpisal njena pravila in se vpisal kot član.

In taka slavlja so prirejali možu, ki ga je imenoval Ludovik XV. norca, Friderik Veliki podleza, Lessing sleparja. Možu, ki se je najbolje sam popisal s sledečimi besedami: »Človek mora lagati kakor hudič, ne sme biti bojazljiv in ne samo sem pa tja, ampak neprestano mora biti nesramen. Lažite, prijatelji moji, lažite! O priliki bom storil isto jaz sam za vas.«

(Dalje.)

Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Jože Rutar.

Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.